

УДК 378. 14:503

**ВПЛИВ ЧИННИКІВ НА РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ
СТУДЕНТІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ**

Єфремов С.В.

*Харківський національний технічний університет сільського
господарства імені П. Василенка*

**ВПЛИВ ЧИННИКІВ НА РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ
СТУДЕНТІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ**

Єфремов С.В.

Стаття присвячена впливу чинників на розвиток творчих здібностей студентів у навчальному процесі. Встановлено, що розвиток творчих здібностей залежить від чинників (умови, ситуації, аспектів, форми, протиріччя у навчальному процесі у ВНЗ) які допомагають студентові отримати навички на основі знань.

Ключові слова : чинник, здібності, протиріччя, розвиток, творчі.

**ВЛИЯНИЕ ФАКТОРОВ НА РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКИХ
СПОСОБНОСТЕЙ СТУДЕНТОВ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ**

Єфремов С.В.

Стаття посвящена впливню факторів на розвитку творческих способностей студентів в процесі навчання. Установлено, что развитие творческих способностей зависит от факторов (условия, ситуации, аспектов, форм, противоречий в процессе обучения в ВУЗе) которые помогают студенту получить навыки на основе знаний.

Ключевые слова : фактор, способности, противоречия, развитие, творческие.

INFLUENCE OF FACTORS ON DEVELOPMENT OF CREATIVE FACULTIES OF STUDENTS IN PROCESS OF EDUCATION

Efremov S. V.

Article devotes to influence of factors on development of creative faculties of students in process of education. Development of creative faculties is thought to depend on factors (conditions, situations, aspects, forms, contradictions in process of education in an institution of higher education) which help a student acquire skills by means of knowledge.

Key words : factor, faculties, contradictions, development, creative.

Постановка проблеми

Розвиток та стимулювання творчості у навчальному процесі вищої школи розглядається як важливе завдання навчання та виховання студентів. Творча обдарована та активізована особистість представляє собою максимально досягнутий результат роботи у вищому навчальному закладі, який розвиває особистість. Головне завдання по організації та реалізації процесу навчання є досягнення високого рівня розвитку (розвиток якостей творчої особистості у студентів, передача знань, досвіду, ціннісних орієнтацій у відповідності до норм практичного досвіду через творче мислення та діяльність).

Аналіз дослідження та публікації. Аналіз історико-педагогічної літератури переконливо доводить, що на початку 50-х років ХХ століття почали з'являтися узагальнюючі публікації, що певним чином розкривали аспекти проблеми науково-дослідної роботи студентів, а саме були зосереджені навколо питань: концепції виховання та самовиховання творчої особистості на інтенсивній основі (Андрєєв В.І.); програмно-цільовий підхід до інтенсифікації навчальної та наукової творчості студентів (Хафизев В.А., Щербаков В.С., Івашина Г.В.); використання науково – дослідного співробітництва у процесі інтенсивної підготовки творчого фахівця у вузі (Посталюк Н.Ю.); формування творчих здібностей студентів – майбутніх вчених в умовах інтенсифікації їх естетичної підготовки (Петров Г.А.); формування наукового світогляду студентів, як чинника інтенсифікації їх творчої діяльності (Шуртаков Т.В.).

Мета даної статті – розкрити вплив чинників на розвиток творчих здібностей студентів у навчальному процесі.

Виклад основного матеріалу

Розвиток творчих здібностей у ВНЗ презентує собою науково обґрунтований процес навчання, який має відношення до учбово-теоретичного пізнання та необхідності активного оволодіння предметом навчання та цей процес є спрямованим на розвиток активності, самостійності та власної відповідальності за подальше удосконалення особистості студентів. За урахуванням поставлених цілей потрібно свідомо та планомірно організовувати у цьому процесі умови, які стимулюють творчість, тому що студент є свідомою, самостійною з почуттям власності відповідальності діючою особистістю. Атмосфера яка виникає при певних умовах сприяє розвитку творчих здібностей, а саме:

1. Студенти у процесі навчання діють на основі загальних цілей та інтересів. Їх наміри, мотиви, погляди диференційовані. Але з точки зору об'єктивного результату їх робота позитивна;
2. Робочий процес відбувається орієнтовано на предмет та на досягнення наміченого результату;
3. Усі студенти – які відрізняються один від іншого активно діють у цьому процесі;
4. Взаємовідношення між особистостями визначаються у навчальному процесі вимогами діяльності, не особистісними симпатіями або антипатіями;
5. Навчальний процес визначається різноманітними але світоглядними та моральноетичними, емоційними та соціальними установами усіх учасників;
6. Прогреси крокування та результати роботи мають відношення до робочого процесу об'єкту;
7. Процес навчання оцінює діяльність студентів та здійснює індивідуальний підхід по відношенню до студентів. [1, с. 171 - 172].

Процес навчання у вищій школі виконує суспільні функції, найважливіша з яких є розвиток творчих здібностей студентів. З точки

зору роботи яку виконують студенти ця здатність складається з трьох важливих компонентів діяльності, а саме:

- Здатність к засвоєнню та самостійному розширенню суспільних знань по своєму фаху та їх використання у професійної діяльності;
- Здатність до наукової роботи у всіх специфічних галузях діяльності (індивідуальна робота, керівництво творчими колективами);
- Здатність до творчості по фаху та у суспільної роботі та тим самим у подальшому розвитку рівня знань у суспільної практики (винахідництво, відкриття, новаторство, продуктивність рішення).

Для стимулювання творчості та організації учбового процесу та учбової діяльності студентів необхідно розвивати професійну діяльність у період навчання, а саме створювати ситуації які пов'язані з системою вимог з посиленими труднощами:

1. Посилення наукового рівня до змісту навчання (завдання, проблеми);
2. Посилення труднощів пошукового комплексу наукового процесу;
3. Посилення рівня активності, самостійності та відповідальності студентів та колективу студентів при виконанні завдань;
4. Посилення вимог до наукової та різноманітної творчої роботи по фаху.

Дослідницька направленість пов'язана з розробкою професійних специфічних вимог для розвитку здібностей студентів завдяки яким викладач впливає на усвідомлення необхідності самій діяльності, мети та змісту діяльності, на інтенсифікацію студента до суспільно важливих вимог, на готовність студента для подальших дій, на планування та хід діяльності, на вимогливі комунікативні та послідовні принципи дії, на самооцінку процесу та результату власних дій. Наприклад, науково – пізнавальна діяльність студентів шляхом правильно поставленої мети у учбовому процесі може бути спрямована на різні аспекти :

- На наукові пізнання предмету діяльності;
- На пізнання типів науково – дослідної роботи студентів;

- На пізнання наукового значення, функції, цінностей, соціального впливу об'єкту;
- На рівень та сам процес розвитку діяльності студентів.

Рівень вимог до розвитку особистості визначається різноманітністю чинників які пов'язані з різними формами самостійної наукової роботи (індивідуальна та колективна), а саме:

1. самостійні роботи студентів (реферати, експерименти);
2. самостійні довготривалі роботи (курсів роботи, практичні заняття, виготовлення наочних посібників);
3. самостійні наукові, творчі роботи, які виконуються індивідуально або колективно (дипломи, дослідницькі проекти).

Кожна конкретна ситуація вимагає від студента творчого відношення до діяльності у всіх трьох формах. Важливою діяльністю викладача є визначення проблем та формування протиріч, які складають змістовну частину академічної організації учбового процесу, а саме:

1. Обробка різноманітних завдань при рішенні проблем, коли необхідні ситуація, фантазія, та переніс техніки знаходження креативних ідей;
2. Виклад основних фундаментальних та спеціальних знань, які необхідні у процесі обробки проблеми, систематизації та визначення недоліків у знаннях, яких варто позбутися шляхом вирішення проблеми;
3. Аналіз протиріч специфічного для даної спеціальності за допомогою методів проблемного аналізу та формування проблем та завдань які містяться у цьому протиріччі;
4. Набуття досвіду по використанню як алгоритмів, так і евристик, застосовуючи евристичні методи, характерні для даної спеціальності. [1, с. 173 - 177]

Слід зазначити що, існують певні протиріччя, а саме :

- 1) між діючим станом науково-дослідної роботи студентів та суспільними потребами у фахівцях нової формації, які володіють навиками наукової творчості. Це є відображення більш загального протиріччя між гострою соціальною потребою у науці,
- 2) між необхідністю координації наукової творчості студентів з загальним спрямуванням науково-дослідної роботи кафедр

та дійсним станом організації науково-дослідної роботи (відсутність на багатьох кафедрах єдиного перспективного плану науково-дослідної роботи викладачів та студентів).

- 3) між необхідністю розвитку творчого, пошукового мислення студентів та існуючим догматичним стилем та методами навчання, розрахованими на передачу та засвоєння готових знань, однотипних точок зору [2, с. 23].

Для підвищення ефективного розвитку творчості студентів слід використовувати вимоги, а саме:

- Підвищення якості та кількості знань які мають вирішальне значення як для результату так й до процесу навчання ;
- Диференційна мотивація та стимуляція поведінки при досягненні результату залежить від індивідуальної мотивації студентів (цікавість до пізнання, радість у діяльності, потреба у навчанні та розвитку) ;
- Інтеграція вимог, які створюють такі ситуації, які вимагають більш справжніх творчих досягнень (дипломні роботи) ;
- Цілеспрямоване навчання методам пізнання та практики діяльності (наукові методи рішення, наукова постановка завдань, методам пізнання та дослідження, креативним способів мислення (пошуку ідей)), розумовим операціям (аналізу, синтезу, узагальнення, абстрагування, діалектичним методам). [1, с. 178].

Результативність дослідження стимулює пошукову роботу студентів, та сприяє закріпленню інтересу до наукових досліджень, а саме вирішує важливі завдання :

1. Забезпечення сприйнятливості в організації та проведення науково-дослідної роботи з поступовим її ускладненням від першого курсу до останнього курсу;
2. Закріплення міжкафедрального, міжфакультативного, міжвузівського співробітництва;
3. Здійснення тісної взаємодії з виробництвом;
4. Формування творчих методологічних установок та навиків наукового пошуку;
5. Виховання ідейно-моральних якостей необхідних майбутньому фахівцю. [3, с. 70].

Для підвищення ролі наукової творчості студентів необхідно:

- Удосконаливати організаційні форми наукової роботи як засіб розвитку творчого потенціалу студента, формувати його здібності;
- Створити таку суспільну думку, яка сприятиме затвердженню у студентському середовищі розуміння того, що недооцінювання науково-дослідного труда та необхідності формування відповідних навичок здатна перетворитися у технократизм, професійний консерватизм, небажання шукати та використовувати нові методи господарювання, навчання, тощо;
- Використовуючи різні форми організації науково-дослідної роботи студентів, запобігати формуванню полегшених уяв про наукову творчість. Такі уяви створюють у молодій людині неправильні ілюзії. Не варто підміняти наукову творчість з її труднощами, конфліктами та пристрастю. Варто підходити до науково-дослідної роботи студентів з позиції високих теоретико-методологічних вимог науки [3, с. 76].

Висновки

Таким чином творчі здібності студентів є сукупністю умінь та навичок які студенти здобувають упродовж свого навчання у вищому навчальному закладі на основі теоретичних знань. Цей процес довготривалий який залежить від працьовитості, наполегливості у досягненні своєї мети упродовж п'ятирічного терміну навчання студента – майбутнього фахівця. Взаємодія викладача та студента сприятиме озброєнню навиками та уміньми студента та їх використання після закінчення навчального закладу. Розвиток творчих здібностей залежить від певних умов (загальні цілі, досягнення наміченого результату, активність студента, взаємовідношенням між студентами, від моральноестетичних, емоційних, соціальних установ, оцінки діяльності) ; ситуацій (завдань, проблем долання студентами) ; аспектів (пізнання предмету діяльності, типів науково-дослідної роботи) ; форм науково-дослідної роботи (самостійної, самостійнодовготривалої, самостійної наукової) ; протиріч (обробка різноманітних завдань, виклад фундаментальних та